

לבנינה של הערה

שיחות שנמסרו בבית המדרש על ידי ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

שיחה תיא

יט בכסלו תשפ"ב

פרשת "וישב"

כח מעשיו הגיד לעמו

מרכזיותה של ארץ ישראל

ישראל ישנן קושיות ומורכבויות, וכך גם בכנסת ובממשלה. מה תפקידנו בעת הזו?

כתב הגאון רבי יעקב משה חרל"פ זצ"ל, נאמן ביתו של הרב זצ"ל²: "האימרה הזאת" - טענת 'ליסטים אתם' שהגויים טוענים כלפי

ישראל - "היא תדירית, ובכל פעם

שבני ישראל מתקרבים לארץ

קדשם באים הגויים וטוענים:

'ליסטים אתם, לנו הארץ ולא

לכם'. ורק כשישראל אוחזים

בהכרת 'כח מעשיו הגיד

לעמו³, רק אז מסתתמות

טענותיהם של העמים. וגם

זאת היא מפלאי הפלאות, שלא

נאמר 'כח מעשיו הגיד לעמים', כי

אם 'כח מעשיו הגיד לעמו', שאם אך

ישראל יודעים ומכירים את כוח מעשיו, כבר

מסתתמות טענותיהם של העמים".

בספר 'ממעני הישועה' בפרק הנקרא 'הנקודה

העיקרית'⁴, כתב הרב חרל"פ שבכל דור יש נקודה

השבוע התרחש רצח של יהודי יקר בסמוך למקום המקדש ולכותל המערבי, לא רחוק מיישיבת 'הכותל'.

בחור יקר זה עלה לארץ, אהב תורה, למד תורה, שירת בצנחנים ועמד להינשא, אך ריבונו של עולם בחר בו

כקרבן ציבור. רבים הרגישו שבאירוע

זה הייתה פגיעה בכבוד ישראל

וברוח העם, באשר הוא אירע

במקום סמלי זה.

ברצוני לנצל זאת ולחזור על

הראשונות בעניינה ארץ

ישראל.

הנקודה העיקרית

אנו מצויים בעיצומו של מאבק

גדול מאוד על ארץ ישראל.

מיד בתחילתה מתייחסת התורה

לעימות מעין זה¹. בדורנו שומעים

פעמים רבות את המושג 'כיבוש' ונתקלים בטענות

ובהפגנות על כך ש"הכיבוש משחית". בתוך מחנה

¹ עיין רש"י בראשית, פרק א, פסוק א: "אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החדש הזה לכם', שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח ב'בראשית'? משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל: ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים! הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו. ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

² ממעני הישועה, פרק לג

³ תהלים, פרק קיא, פסוק ו

⁴ פרק מה

פתאום מתכופף בהשתטחות על החולות ונשקם באהבה יוקדת. בתור נער לא יכולתי לתפוס מלוא משמעותו של המראה, אם כי רוחי נסערה בקרבי, למראה חזיון קודש זה בהשתפכות נפשו, באהבתו הלוהטת לאדמת ארץ ישראל עד כלות הנפש.”

בהמשך מביא הרב נריה עדות של סבו של ראש ישיבת עתניאל הרב רא”ם הכהן, ר’ שמואל הכהן ויינגרטן, שהיה מראשי העשייה בירושלים, כראש המועצה הדתית ובתפקידים נוספים: **”פעם אחת נסע הרב עם מלווייו לתל אביב. בדרך אירעה תקלה במנוע המכונית, והכרח היה להתעכב לשעה קלה. הנוסעים התפזרו זה בכה וזה בכה, והנה גם הרב איננו. חיפשו אחריו ומצאוהו במרחק-מה שרוע על האדמה מלוא קומתו ומדבר חרש: ‘אדמתי, אדמתי! אדמת ארץ ישראל הקדושה!’ ומשקם, אמר למוצאיו: ‘וכי אימתי יש לי הזדמנות לדבר קצת אל אמא-אדמה המצפה לקיבוץ בניה לתוכה?’”**

זוהי דמותו של הראי”ה קוק זצ”ל, שאנו לומדים את תורתו, דמות המלאה באהבת ארץ ישראל. לאור זאת קבע נאמן ביתו הרב חרל”פ שארץ ישראל היא הנקודה המרכזית בתקופתנו. כאשר הרב משה צבי נריה זצ”ל, שליטת את כל הסיפורים הללו, הקים את ישיבת כפר הרא”ה היא מנתה כשלושים תלמידים שהתעניינו בתורתה של ארץ ישראל במובנים שאנו מדברים בהם. ברוך ה’, כיום קמו מכוחו של ”מייסד דור הכיפות הסרוגות” עשרות ישיבות שבהן לומדים את תורת הגאולה של הרב קוק.

”כַּאֲשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ”

במסכת ברכות מגלה לנו רבי שמעון בר יוחאי ששלושה דברים נקנים בייסורים⁸: תורה, ארץ ישראל והעולם הבא. הרב זצ”ל מבאר ב’עין איה’⁹ שלושת הדברים הללו הם מחוץ למסגרת הטבע הרגילה. ארץ ישראל

עיקרית דרכה ”מאיר כל הטוב... שבתקופה היא”. כך הוא מסביר את מלחמתם של היוונים דווקא כנגד חודש, שבת ומילה, שהם הדברים המייחדים את עם ישראל.

”ובעקבתא דמשיחא הנקודה העיקרית היא ארץ ישראל וממנה נובע הכל ומבלעדי ההתאחזות בה אין שום השפעה של קדושה בעולם”. מבלי אחיזה בארץ ישראל אין שום השפעה של קדושה בעולם והעבודה הרוחנית הינה ללא תועלת. ארץ ישראל היא הנקודה העיקרית של ברכת ה’ הטובה על הדור הזה. **”ואין פלא אם כל העמים רוצים לעכב בעד ביאתם של ישראל בארץ הקודש והתקשרותם בה, וכל כובד ההתנגדות שלהם היא בעיקר על הנקודה הזאת”**. מן המפורסמות הוא שכל דבריו של הרב חרל”פ נכתבו ברוח הקודש.

”וְאֵת עֶפְרָה יִתְנַנּוּ”

הרב משה צבי נריה זצ”ל, שהיום חל יום השנה לפקודתו, כתב מספר ספרים על דמותו של מרן הרב זצ”ל. בספרים אלו הוא עומד על הקשרים בין הרב חרל”פ לבין הרב זצ”ל. הרב זצ”ל עצמו התבטא⁵ שכאשר הוא נמצא עם רבי יעקב משה, הרי זה כאילו הוא עדיין שרוי ביחידות. קשר מופלא זה בא לידי ביטוי באגרות ששלח הרב חרל”פ לרב זצ”ל ולוקטו בספר ’הד הרים’.

באחת האגרות שבספר זה הוא מספר לרב על צערו לאחר שנכתב בעיתון ’מוריה’ שהוא תלמיד-חבר עבורו⁶: **”וביחוד ממה שכתבו שהנני תלמיד חבר להדרת גאונו צערתי הרבה. אני בעניי, אף כי רוב מחשבותי מתורתו של הדרת גאונו למדתי, בכל זאת מעולם לא כיניתי עצמי בשם תלמידו, כי ידעתי עצם נוראת גדולת הדרת גאונו, אשר אני אינני כדאי להיקרא תלמיד, ומכל שכן תלמיד חבר. ממש מביא לידי גיחוך”**.

בספר ’חיי הראי”ה’ של הרב משה צבי נריה זצ”ל מתואר יחסו של הרב לארץ ישראל⁷. באחד מטיוליו של הרב זצ”ל בחולות יפו התלווה אליו משמשו רבי אברהם צ’צ’יק והוא סיפר על אשר התרחש אז: **”לפתע**

⁵ ליקוטי הראי”ה, חלק א, עמוד 481

⁶ אגרת ג

⁷ עמוד 182 (במהדורת תשע”ה)

⁸ דף ה, עמוד א
⁹ פרק א, סימן לב: **”לזכות למעלה שהיא חוץ לטבע ולמעלה מן הטבע איז כוחות הגוף שהם טבעם מוכנים לזה כ”א ע”י יסורין... אלו הג’ מעלות הן כולן למעלה מן הטבע. והנה האדם מורכב משכל, גוף ונפש. ומצד שלשתם יוכל להיות לו מעלות שוות אל הטבע, וגם יוכל להתרומם מעל חוקי הטבע בשלושתם. וישראל הכינים הקב”ה שבג’ אלה יתעלו מעל עניני הטבע. מצד השכל - נתן להם התורה לרומם השלמות שכלם למעלה מכח הטבע. ומצד הגוף - א”י שהיא ארץ גופנית ומ”מ יש בה כח קדושה סגולי למעלה מענין הטבע. ועוה”ב מצד הנפש, לזכות למעלה עליונה גבוהה מן הטבע. ע”כ כולם לא נתנו כ”א ע”י יסורין”**.

האלוקית ו"לדעת מראש כי ארץ ישראל נקנית בייסורים, אבל בזה היא נקנית ממש". דם הנרצחים הרוחת הוא הגורם לקניית הארץ הזו שהיא מקור כל הברכות. לפיכך כותב הגר"א: **"וחלילה לנו לסגת אחור במשהו"** - חלילה לנו שלא תיפול רוחו של אחד מאיתנו אף לרגע. ייתכן והורים המתגוררים בחו"ל מודאגים וצריך לחזק את רוחם, אולם אנו בני ארץ ישראל כבר יודעים כי פֶּאֶרֶץ החיים הם מעל הטבע. **"חלילה לנו לסגת אחור במשהו אם יהיה חס ושלוש איזה קושי, איזה מכשלה בדרך עבודתנו, ולהיות בטוחים כי דווקא ממנה יעקב ייושע, ומן המיצר נגיע למרחביה"**.

"וְכָל הָעַמִּים נִלְחָמִים עַל יְרוּשָׁלַם"

לכן הוא כותב¹⁵: **"אשריהם בני ציון היקרים העומדים בפרץ נגד פראי אדם מבני הָגֶר"** - נראה שבשלוש מאות השנים האחרונות המציאות לא השתנתה - **"כמו שמובטח לנו 'בהם עמים ינגח' ולה' הישועה, וזאת הדרך והתרופה היותר גדולה ובטוחה להקל, אף להסיר, את כל יסורי גוג ומגוג וכל יסורי ארץ ישראל"**.

אנו יושבים ראשונה במלכות, בעיר הקודש ירושלים, במקום עליו אומר הנביא¹⁶: **"וּבָאוּ וְנָתַנוּ אִישׁ כְּסָאוֹ פֶתַח שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם"**. הרב הדרי זצ"ל סיפר שכאשר הניחו את אבן הפינה לשיבת 'הכותל' אמר לו מר יעקב הרצוג, שהיה שגריר ישראל באו"ם: **"כל המאבק עם כל המדינות שסביבנו הוא על הק"מ המרובע הזה"**.

אנו הלומדים כאן תורה, נתחזק בעמל התורה, שהיא מעל הטבע והיא המחזקת את אחיזתנו. נתחזק בתפיסה ובהבנה שארץ ישראל היא הנקודה המרכזית בימות המשיח, וממילא עלינו להיות בעלי רוח אמונה איתנה. בעז"ה מתוך צרה זו נוושע ונוסיף חיל וביטחון בה'.

"חֲזֵק וְנִתְחַזַּק בְּעֵד עֲמָנוּ וּבְעֵד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ..."¹⁷

אינה דומה לאוגנדה, לא לניו יורק ולא לאוסטרליה. ארץ ישראל היא מעל הטבע, וכל המתרחש בה ביחס למדינת ישראל ולעם ישראל בשבעים וארבע השנים האחרונות הוא מעל לטבע. הייסורים מתישים את כוחו של הגוף ובכך הם מאפשרים לו להתחבר אל הנשמה ולזכות למדרגות עליונות. גם התורה היא מעל למציאות ולכן היא נקנית בעמל ובשבירת הגוף, ולא בבטלה ובחוסר מעש.

"וּמִמָּנָה יוֹשֵׁעַ"

אסיים בדברים מתוך פרשת השבוע מתורתו של הגר"א בספר 'קול התור', שהוא ה"שולחן ערוך של הגאולה", כהגדרת הרב יצחק שלמה זילברמן זצ"ל. בספר זה, שנכתב על ידי תלמיד הגר"א - רבי הלל משקלוב, מובא דבר מאוד חשוב, שיש בכוחו לאמץ את רוחנו, גם כאשר ישנם מצבים קשים כפי שאירע השבוע. הוא כותב¹⁰ שהדבר הראשון בתורת הגאולה הוא שדרך הגאולה היא לבוא מחד גיסא בדרך של 'חבלים' - חבלי משיח, שהם כחבלי לידה, ומאידך גיסא 'בנעימים'. בעקבות ביטוי של משורר התהלים¹¹ **"חבלים בנעימים"**. אתחלתא דגאולה באה בנעימים, כלומר שפע של טוב, אולם יחד עם זאת מופיעים חבלים כואבים ומייסרים. יש **"לדעת מראש כי בעקבות משיחא מכל צרה יוצאת ישועה, והישועה באה מתוך צרה, על פי הכתוב¹²: 'וְעַתָּה צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמָּנָה יוֹשֵׁעַ'"¹³**. דווקא מתוך הצרה עם ישראל קם מחוזק יותר ובונה יותר.

השפלים הללו, שהם עמא ריקא - בשר חמורים בשרם, נפש בהמית נפשם ורוח רציחה רוחם. לעומת זאת, אנו בבחינת **"וְאִנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּ לִי"**¹⁴. איננו נבהלים משום דבר, למרות ששיבת 'הכותל' סמוכה למקום הרצח, מפני שאנו אווזים בתורה וחונכנו **"לדעת מראש"** - כלשון הגאון - ולא להישבר לעולם. כאשר יש צורך ללכת במקומות הללו איננו מפחדים ופוסעים בראש מורם ובזקיפות קומה ישראלית, כפי שנוהג הרב אבנר ששר שליט"א, המתגורר עם משפחתו באיזור שער הפרחים. התורה מחנכת אותנו להיות קשובים להנהגה

¹⁰ פרק א, אות יב

¹¹ על פי תהלים, פרק טז, פסוק ו

¹² ירמיה, פרק ל, פסוק ז

¹³ קול התור, שם

¹⁴ שמות, פרק כב, פסוק ל

¹⁵ פרק ב, בחינה קלא, עמוד 71

¹⁶ ירמיה, פרק א, פסוק טו

¹⁷ שמואל ב, פרק י, פסוק יב